

opozycja (50), organ, ciało polityczne, organizacja (104), pedagogika (26), parlament, parlamentaryzm, rządy parlamentarne (28), partia (59), partykularyzm (32), pacyfizm (22), polityka (86), policja (24) oraz prasa (29). Podobnie jak i poprzednio każdy artykuł ujęty został w sposób dynamiczny, tzn. ukazuje o ile zachodzi po temu potrzeba, antyczne, grecko-rzymskie antecedence danego pojęcia, proces jego zakorzeniania się w niemiecczyźnie, wreszcie dalszą jego ewolucję semantyczną na tym ostatnim gruncie aż po próg XX w. Krótkie z reguły wstępne wywody filologiczne uzupełnia znacznie obszerniejszy wywód semantyczno-historyczny. Wyszedł spod pióra różnych specjalistów hasłom komitet redakcyjny stara się nadać możliwie jednorodną postać. Nie zawsze jednak się to udaje, chyba że samo dzieło traktować jako odzwierciedlenie współczesnego stanu świadomości niemieckiej, w której ciągle jeszcze monarchia zajmowałaby trzy razy więcej miejsca niż parlamentaryzm.

S.R.

Informationes. Biuletyn Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych. Rzym—Warszawa, nr 1, 1976, ss. 100; nr 2, 1980, ss. 128.

Z inicjatywy ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego została zorganizowana w 1963 r. nowa polska placówka naukowa w Rzymie — Papieski Instytut Studiów Kościelnych. W 1976 r. otworzono oddział Instytutu w Warszawie (Rakowiecka 61), pełniący funkcje informacyjne oraz udostępniania mikrofilmów watykańskich zbiorów archiwalnych. Działalność Instytutu koncentruje się na odzyskiwaniu polskich archiwaliów rozproszonych po świecie oraz na gromadzeniu mikrofilmów poloników w zbiorach watykańskich. Dzięki tym zabiegom organizacyjnym i naukowym polscy historycy uzyskują wgląd do ogromnego zasobu archiwalnego, którego eksploracja wymaga gruntownego przygotowania, a przede wszystkim długotrwałego pobytu w Rzymie.

W pierwszym numerze Biuletynu przedstawiono schemat układu materiałów w Archiwum Watykańskim, stan kwerendy Instytutu w tych zbiorach oraz wykaz zgromadzonych mikrofilmów. Do końca 1979 r. w oddziale Instytutu w Warszawie zdołano zdeponować imponującą liczbę 800 tys. klatek mikrofilmu, na których znajdują się przede wszystkim akta nuncjatury w Polsce (ok. 362 tys. klatek), a także w Wiedniu (ok. 47 tys. klatek), fragmenty archiwum Sekretariatu Stanu (17 tys. klatek), akt Kongregacji dla Nadzwyczajnych Spraw Kościelnych (1600 klatek) i wielu innych zespołów z okresu do 1914 r.

Biuletyn zawiera krótkie artykuły źródłoznawcze, publikuje źródła, recenzje i sprawozdania oraz informacje o pracach Instytutu. Działalność tej nowej placówki, a szczególnie uruchomienie punktu informacyjnego w Warszawie, zasługuje na duże uznanie i stwarza nadzieję na znaczne wzbogacenie warsztatów badawczych polskich historyków.

J.W.

Repertorium bibliographicum institutorum et sodalitatum iuris historiae. Ed. R. Feenstra, Leiden 1980, E. J. Brill, wyd. 2, ss. XXXII+248.

Drugie, uzupełnione i poprawione wydanie *Repertorium* ukazało się z kilkuletnim opóźnieniem. I tym razem jest ono dziełem niestrudzonego organizatora nauki,